

اداره مخاطت محیط زیست شهرستان شاهین شهر و میمه

نشانی: شاهین شهر - بلوار امام خمینی - خیابان ابن سینا - نبش فرعی ۲ شرقی - پلاک ۲

تلفکس: ۰۳۱-۴۵۲۹۰۰۶۸

کد پستی: ۸۳۱۷۷۶۸۱۶۴

معرفی قسمت ها و بخش های واحد: بخش محیط انسانی، بخش محیط طبیعی، بخش حقوقی

وظایف و خدمات: رسیدگی به استعلامات واصله اعم از واحد های خدماتی، صنعتی و کشاورزی و معادن، پایش واحد های صنعتی، رسیدگی به شکایات واصله، پیگیری قضایی واحد های صنعتی آلاینده و متخلف

مشخصات شهرستان شاهین شهر و میمه

موقعیت

شهرستان شاهین شهر و میمه با مساحتی بالغ بر $۶۱۰۵/۲$ کیلومتر مربع از شمال به استان مرکزی - از شرق به کاشان، نطنز، برخوار - از جنوب به اصفهان - از غرب به نجف آباد، خمینی شهر و گلپایگان محدود است.

تقسیمات کشوری

این شهرستان دارای دو بخش مرکزی و میمه و ۶ شهر به نامهای: شاهین شهر، گز برخوار، میمه، وزوان، لای بید (جدید الاتاسیس) و شهر گرگاب (جدید الاتاسیس) و ۱۹ روستا به نامهای: ازان، زیادآباد، حسن رباط، لوشاب، موته، ونداده، خسروآباد، سعیدآباد، مرآوند، قاسم آباد، چغاده، رباط آقا کمال، باغمیران، سه، کلهرود، دهلر، بیدشک، مورچه خورت و جهاد آباد می باشد.

شهر شاهین شهر مرکز بخش و شهر میمه مرکز بخش میمه است.

بخش مرکزی شامل شهرهای شاهین شهر، گز برخوار و گرگاب و بخش میمه شامل شهرهای میمه، وزوان و لای بید است.

دهستان مورچه خورت و دهستان برخوار غربی در بخش مرکزی و دهستان و نداده و دهستان زرکان در بخش میمه واقع شده اند.

تاریخچه مرکز شهرستان

شاهین شهر به عنوان مرکز شهرستان محسوب شده، هسته اولیه این شهر روستایی به نام امیرآباد بوده است که از آن فقط مسجدی بیش نمانده و به مرور زمان شاهین شهر شکل گرفته است، این شهر در حد فاصله بین مدار ۵۴/۳۲ عرض شمالی از خط استوا و ۳۷/۵۱ طول شرقی از نصف النهار گرینویچ قرار گرفته است. در سال ۱۳۵۰ تعدادی از مالکین بزرگ با هدف تولید مسکن انبوه و احداث سر پناه برای مهاجرین و اتباع خارجی شاغل در صنایع نظامی و هلیکوپتر سازی اقدام به پایه ریزی و تاسیس سازمان عمران شاهین شهر در اراضی کشاورزی فاقد سکنه و یکی دو روستای کوچک در وسعتی حدود ده هزار و هفتاد و سه هکتار برای اسکان جمعیتی بین ۲۰۰ تا ۳۰۰ هزار نفری نمودند. شاهین شهر به لحاظ موقعیت و جمعیت و اهمیت ویژه ای که داشت به عنوان مرکز شهرستان برگزیده شده است. مجاورت با شهر اصفهان، ارزانی زمین و خدمات مختلف و قرار گرفتن در مسیر ارتباطی (مرکز استان به تهران) موجب رشد و توسعه سریع شاهین شهر گردید. بطوریکه هم اکنون این شهر با جمعیتی بالغ بر ۱۵۰۰۰۰ نفر دارد که با توجه به بافت جوان و زیر ساخت مهندسی شهر، واحدهای صنعتی و تولیدی متعدد و فراوانی، ویژگی های فرهنگی، اجتماعی و سایر خصوصیات از جمله مهاجر پذیری و ساخت و سازهای مسکونی جمعیت این شهر را به سرعت رو به افزایش برده است. به صورتی که پیش بینی می گردد جمعیت آن تا سال ۱۴۰۰ خورشیدی به نیم میلیون نفر برسد.

از نکات حائز اهمیت این است که با وجود اینکه بافت جمعیتی شاهین شهر ترکیبی از مردم استانهای مختلف کشور است ولی این مردم با این همزیستی دارای شاخص های اجتماعی و فرهنگی مشترک بوده است و به صورت مسالمت آمیز با یکدیگر تعامل دارند، که به همین خطر آن را به عنوان (ایران کوچک) می شناسند.

گفتنی است اکثر مردم شاهین شهر در مشاغل اداری، نظامی و خدماتی مشغول به خدمت می باشند. اقلیت های مذهبی آشوری، ارمنیوکلدانی نیز در این شهر زندگی می کنند میزان باسوادی در شاهین شهر ۹۸ درصد است که این شاخصه بسیار مهم علاوه بر اینکه شهر را در قله یکی از باسوادترین شهرهای کشور قرار داده و در نظر است سرریز جمعیت اصفهان و سایر شهرهای مجاور رادر حدود پانصد هزار نفر پذیرا باشد.

وجه تسمیه برخی از نقاط شهرستان

شاهین شهر: نقل است که نقشه اولیه طراحی شده شهر از بالا به صورت شاهین جلوه می کرده است. همچنین به دلیل وجود آبشخور شاهین ها در این منطقه بنا کنندگان شاهین شهر آنرا به این نام نامیدند.

میمه : به دلیل مساعد بودن کشت مو و وجود تاکستانهای اطراف شهر میمه این شهر را میمه نامیدند.

گزن بر خوار: یکی از قدیمی ترین شهرهای منطقه می باشد. این شهر به روایتی در قدیم الایام دارای یک نوع گیاه تیغ دار بیابانی با رویش زیاد بوده که این گیاه به نام گزن نامیده می شده است.

وزوان : کلمه وزوان از ترکیب «وز» و «وان» تشکیل یافته که وز به معنای وزیدن و وان پسوند مکان می باشد که مجموعاً به معنای وزیدن باد در محل می باشد.

گرگاب: گرگی به معنای فوران و پوشش و آب هم مایع گوارا، که دلالت بر پر آبی منطقه در زمان های قبل دارد.

لایبید: نقل است مهاجرت تعدادی از شیعیان امام رضا (ع) و استقرار آنها در منطقه و ساخت منازل اولیه در لایه لای در ختان بید در آن محل، به لایبید معروف گردیده است.

جغرافیای انسانی

طبق آخرین سرشماری عمومی نفوس و مسکن در سال ۱۳۹۵ جمعیت این شهرستان بالغ بر ۲۳۴۶۶۷ نفر می باشد.

به جز مرکز شهرستان که دارای نرخ رشد جمعیتی بالای ۵ درصد و آن هم به دلیل مهاجرت پذیری می باشد. بقیه مناطق از جمله بخش میمه دارای رشد معادل ۱/۲ است. مهاجرت به عنوان یکی از عوامل کاهش یا افزایش جمعیت است شاهین شهر به دلیل جاذبیت جلوه های شهر نشینی و نزدیکی به مراکز اشتغال صنعتی از یک طرف و نزدیکی به مرکز استان از طرف دیگر موجبات حضور بسیاری از مهاجرین به این شهر را فراهم نموده است. در بخش میمه مهاجرت روستاییان به ترتیب اهمیت به شهرهای تهران، اصفهان، شاهین شهر و گلپایگان می باشد.

جغرافیای طبیعی

مناطق کوهستانی بیشتر مناطق غرب، شمال و شمال شرقی شهرستان از جمله بخش میمه را در بر گرفته است. نواحی شمال و شمال شرقی از استپ کوهپایه ای، نواحی جنوب و جنوب شرقی از استپ بیابانی برخوردار است.

به طور کلی آب و هوای شهرستان نیمه کویری بوده و جزء سرزمینهای خشک کویری با توده هوای سرد کوههای غرب است و به همین مناسبت پیوسته بادهایی در ای شهر در حال وزش می باشد.

بخش میمه از نقاط سردسیر می باشد. از ارتفاع بیشتری از سطح دریا نسبت به دیگر مناطق شهرستان برخوردار است. دارای تابستانهای گرم و خشک، پاییز با بادهای موسمی همراه با رگبارهای تند و بارانهای نامنظم و زمستانهای سرد و خشک می باشد.

بخش میمه از شمال و شمال شرق به کوههای کرکس محدود است. در جنوب غربی وزوان کوهستان کلهر (بارتفاع ۲۵۰۰ متر) و رشته کوههای دم سیاه و سه کلنگ نیز قرار دارد.

فضای سبز شهری

فضای سبز شهر تا پایان سال ۱۳۹۳ با وسعتی حدود ۲۴۳/۶ هکتار سرانه ۱۷ را برای هر شهروند ایجاد کرده است. وجود پارکهای شهری بزرگی چون پارک انقلاب، پارک مولوی، پارکهای حاشیه بلوار امام خمینی و همچنین پارکهای محلی و جنگلی که اغلب در نزدیکی محلات و شهرکهای اطراف احداث شده اند، همه و همه تأثیر بسزایی در کاهش آلودگی شهر دارند که مهمترین بخش مربوط به کاهش آلودگی هوا ناشی از سوخت خودرها توسط تصفیه طبیعی درختان و درختچه های طبیعی یا دست کاشت و کاهش آلودگی صوتی توسط این درختچه هاست. و نقش موثری نیز در کاهش آلودگی تولیدی و به میزان زیاد قطب های صنعتی شهر و صنایع عمده و بزرگی همچون نیروگاه شهید محمد منتظری و شرکت پتروشیمی و پالایشگاه اصفهان و... موجود در ضلع غربی شهر دارند.

قرار گرفتن شاهین شهر در منطقه اقلیم خشک به نحوی که از هر چهار جهت جغرافیایی به بیابانهای اطراف منتهی میشود. خشکسالی های مداوم حاکم بر اقلیم قسمت عمده ای از کشور و تشدید آن در اقلیم شهر، بسیار پایین بودن سفره های آب زیرزمینی و مزید بر این علت عدم صدور مجوز حفر چاه جدید، EC بالای آب خام وجود، آلودگی خاک شاهین شهر به گچ و آهنک و گوگرد و وجود انواع آلاینده های خطرناک برای گیاهان در هوای شهر وعدم در اختیار داشتن منابع آبی جایگزین به حد کافی و به طور مداوم شرایط را برای گیاهان کاشت شده و داشتن فضای سبز شهری زیبا و مناسب و توسعه آن به شدت دشوار شده و حتی ضریب آسیب پذیری گیاهان موجود در فضای سبز را بالا می برد. علی رقم موارد ذکر شده و با توجه به شرایط جاری و موجود در شهر شهرداری شاهین شهر همواره در تلاش بوده اند تا در کنار بکارگیری روش های جدید آبیاری ضمن صرفه جویی در میزان مصرف آب خام با کاشت گیاهان مقاوم به عوامل محدود کننده ذکر شده در نگهداری و توسعه فضای سبز کوشیده اند. خدماتی که در این زمینه صورت می پذیرد: چمن کاری-لشمه کاری.

منابع آبی (آبیاری و آبرسانی)

شهرنشینی چه از نظر کمی و چه از نظر کیفی بر چرخه آب شناختی پیامدهای عمیقی داشته. منابع موجود در اطراف شهرها به حدی در حال تهی شدن و یا تباهی هستند که هزینه های مربوط به آبرسانی در حومه شهری و همچنین به روستاهای اطراف پیوسته و به شدت رو به افزایش است. که این روند به دلیل بی کفایتی در اقدامات حفاظتی و سیاست قیمت گذاری است.

پیامدهای زیست محیطی

پمپاژ افراطی در بسیاری از موارد وبدون نظارت صحیح و مدیریت کافی سبب تهی شدن منابع آب زیر زمینی و در نتیجه نشست زمین میشود که به نوبه خود باعث ایجاد خسارت به سازه های شهری و در بعضی موارد باعث شور شدن (نمکدارشدن) خاکها می شود.

دفع نا مناسب پسابهای شهری و صنعتی در تباهی کیفیت آب (سطحی و زیرزمینی) نقش عمده ای دارد. آلودگی آب زیرزمینی به خصوص مشکل وخیمی است که تا سالیان طولانی این آلودگی پایدار می ماند و سبب نابودی ذخایر دائمی و پاکفیت آب زیر زمینی می شود. رواناب شهری یک منبع مهم آلودگی موضعی است.

تولید و مصرف انرژی

شهرها ناگزیر از مصرف و تاحدی (به مقدار متفاوت) تولید انرژی برای استفاده های خانگی، کاری و ترابری هستند. همین شدت مصرف انرژی در شهرها منجر به بروز آلودگی میشود. مصرف بیرویه در شهر رایج است، که اغلب نتیجه ناکارآمدی سیاست های مرتبط با انرژی است. وعدم الگوی مناسب و کارآمد و انتخابهای سوخت های پرالاینده نیز بی تأثیر نمی باشد.

مناطق حفاظت شده حوزه شهرستان

مناطق حفاظت شده در یک تعریف کلی به مناطقی از دریا و خشکی های روی زمین گفته میشود که به منظور حفاظت از منابع طبیعی و تنوع زیستی و سیستم های پشتیبانی کننده حیات انسانی ویا برای مقاصد مهم حفاظت از میراث طبیعی و فرهنگی ملتها تعیین و تحت کنترل و حفاظت قرار می گیرند. یک منطقه حفاظت شده در واقع کانون اصلی برنامه هایی است که برای حفاظت از تنوع سیستم های حیاتی (اکوسیستمها) به اجرا درمی آید. گیاهان و جانوران وحشی به عنوان اصلی ترین عوامل تشکیل دهنده مناطق حفاظت شده هستند.

پارک ملی و پناهگاه حیات وحش قمیشلو

پارک ملی و پناهگاه حیات وحش قمیشلو علاوه بر دارا بودن ارزش زیست محیطی به خاطر حیات وحش گیاهی و جانوری از نظر تاریخی هم به علت وجود قلعه ها و بناهای مربوط به عصر قاجاریه اهمیت دارد. این منطقه از شکارگاههای تاریخی ایران در عصر قاجار هم بوده زیرا تعداد قوچ و میش وحشی آن نسبت به وسعت منطقه تراکم زیادی داشته است همچنین به علت دارا بودن وحوش فراوان مانند آهو، بز کوهی، باعث شده بود تا ظل السلطان پسر ناصرالدین شاه و حاکم اصفهان این منطقه را به عنوان شکارگاه خود در نظر بگیرد. او مدت زیادی در این منطقه به شکار و تفریح می پرداخته است.

در سال ۱۳۴۳ کانون شکار ایران این منطقه را با وسعت ۳۷ هزار هکتار به عنوان منطقه حفاظت شده در نظر گرفت. در سال ۱۳۵۰ منطقه سیاه کوه و عمر کوه در مجاور منطقه حفاظت شده به عنوان منطقه شکار ممنوع تصویب شد در سال ۱۳۷۴ با الحاق دو منطقه حفاظت شده و شکار ممنوع، پناهگاه حیات وحش قمیشلو با مساحت ۸۶۶۸۵ هکتار به تصویب رسید و در نهایت در سال ۱۳۸۶ با الحاق سه منطقه امن کالیاس، کهوکولاسمیان ۳۰۰۶۹ هکتار از این پناهگاه به پارک ملی ارتقاء سطح پیدا کرد.

موقعیت جغرافیایی

پارک ملی و حیات وحش قمیشلو در استان اصفهان در ۴۵ کیلومتری شمال غرب شهر اصفهان قرار دارد این منطقه در عرض جغرافیایی ۵۰ درجه و ۵۹ دقیقه و ۴۴ تا ۵۱ درجه و ۲۸ دقیقه و ۱۷ شرقی واقع شده است مساحت آن ۸۶۶۸۵ هکتار و حداقل ارتفاع آن ۱۶۸۷ متر و حداکثر آن ۲۷۶۷ متر در حوزه جنوبی است. این منطقه از شمال با شهر های دهق و علویجه و روستا های هسنیجه و حسین آباد و از غرب با روستای میر آباد، مبارکه، محمدیه، افجان، تندران، ورپشت، جاجا و از جنوب با شهر های نجف آباد و یلاشهر و خمینی شهر و از شرق با شهرهای اصفهان شاهین شهر و روستای جهاد آباد ارتباط دارد.

اقلیم

بیشتر اقلیم منطقه نیمه خشک بیابانی و قسمتهای کوچکی در ارتفاعات نیمه مرطوب هستند. میانگین دمای سالانه ۱۱/۵ و میانگین دمای سردترین ماه سال ۱/۶- و گرمترین ماه سال ۲۳/۹ درجه سانتی گراد می باشد. در این منطقه پر باران ترین فصل سال به ترتیب زمستان، پاییز و بهار می باشد که به ترتیب ۴۸/۵ و ۲۸/۶ و ۲۱/۷ درصد از کل بارش سالانه را به خود اختصاص می دهد.

سیمای طبیعی

دریک نگاه کلی پارک و پناهگاه حیات وحش قمیشلو شامل دو بخش اصلی: ارتفاعات ودشت می باشد. ارتفاعات به صورت پراکنده در قسمت‌های مختلف دیده می شوند لیکن در بخش جنوبی بیشتر هستند. حداقل ارتفاع از سطح دریا ۱۶۸۷ متر در بخش غربی و حداکثر ارتفاع ۲۷۶۷ متر در بخش جنوبی حوزه است. بخش غربی منطقه دشتی و کم ارتفاع است ولی مناطق دشتی نیز محدود به بخش غربی نبوده بلکه در سایر بخش های حوزه به صورت خصوصی در قسمت‌های میاندر بین ارتفاعات مختلف حوزه قرار دارد

شبکه زهکشی حوضه را تعدادی آبراهه های فصلی سرگردان تشکیل می دهند که در چهار جهت شمالی، جنوبی، شرقی و غربی، منطقه را زهکشی می کنند. به علت یکره‌کلیمای حاکم بر بخش‌های مختلف و اختلاف ارتفاع موجود در منطقه محدوده قمیشلو را می توان به سه زیستگاه بزرگ تقسیم کرد.

۱- زیستگاه کوهستانی و برفگیر:

این نوع زیستگاه شامل مناطق کوهستانی و مرتفع با شیب تند و برفگیر و آب و هوای ییلاقی که پوشش گیاهی آن شامل علفزارها، بوته زار هاوتک درختان بنه و بادام می باشد دارای زمستانی سرد و تابستانی معتدل و مناسب برای زیست بز و کل و در ارتفاع پایین تر مناسب برای زیست قوچ و میش مخصوصاً در تابستان است.

۲- زیستگاه تپه ماهوری:

این نوع زیستگاه به علت داشتن شیب و ارتفاع کم و آب و هوای معتدل و پوشش گیاهی مناسب، وجود آبشخورهای طبیعی و مصنوعی ضریب امنیتی مناسبی برای قوچ و میش وحشی می باشد.

۳- زیستگاه دشتی و استپی:

دشتهای کوچک و بزرگ بین کوهها قرار گرفته به نظر جدا از هم هستند اما با هم مرتبطند بخشی از نظر تامین امنیت و منابع تغذیه و حوش حائز اهمیت اند و شرایط اکولوژی مناسبی را برای زیست آهو

به عنوان شاخص ترین حیوان دشتی در جمعیت های انبوه در محدوده این دشتهای یافت می شود. به گفته کارشناسان محیط زیست یکی از دلایل وجود این آهوها وجود چشمه های کوچک و پوشش گیاهی مناسب برای تکثیر آنها است.

کوههای بلند و تودرتوی کرکس با دره‌های پر پیچ و خم و سرسبز آن، مجموعه زیبایی را پدید آورده که همسایگی آن با کویر، زیبایی آن را دو چندان ساخته است.

کوهستان کرکس

یکی از مهمترین چهره‌های ناهموار طبیعت ایران رشته کوههای مرکزی است که بصورت دیواره‌ای بلند و گسترده و بطول صدها کیلومتر از استان همدان در جهت جنوب شرقی تا شیرکوه در یزد و نهایتاً تا ناحیه بلوچستان کشیده شده است. کوهستان بلند و پرآوازه کرکس، بخشی از نیمه شمالی رشته کوههای مرکزی ایران است که از شمال غربی شهرستان کاشان تا جنوب شرقی شهرستان نطنز ادامه دارد. کوه کرکس حاصل گدازه‌هایی است که از راه شکاف‌های موجود در سطح زمین به بیرون راه یافته اند.

ویژگیهای منطقه

موقعیت طبیعی

منطقه شکار ممنوع کرکس، بخشی از جنوبی ترین منطقه کوهستانی کرکس است که شهر نطنز در دامنه شرقی آن قرار داشته و راه ارتباطی این شهر به کاشان و اصفهان به ترتیب از شرق و جنوب آن می گذرد. این منطقه از سمت جنوب شرقی به کویر بزرگ اردستان و از سمت غرب و جنوب غربی به بیابانهای حدفاصل شهرهای اصفهان و میمه مشرف است.

موقعیت جغرافیایی

منطقه مورد نظر در حدفاصل ۳۳ درجه و ۲۵ دقیقه تا ۳۳ درجه و ۴۰ دقیقه عرض شمالی و ۵۱ درجه و ۲۵ دقیقه تا ۵۲ درجه طول شرقی از نصف النهار گرینویچ قرار دارد.

مساحت

سطح زیر پوشش کوهستان کرکس در استان اصفهان بالغ بر ۳۰۰ هزار هکتار است که ۹۷/۷ هزار هکتار آن به عنوان منطقه شکار ممنوع انتخاب و اعلام شده است.

شرایط اقلیمی

آگاهی از شرایط اقلیمی هر محل مستلزم وجود ایستگاههای هواشناسی است که این منطقه کوهستانی فاقد آن است. آنچه درباره منطقه کرکس می توان گفت این است که این منطقه جزو مناطق خشک و نیمه خشک با میانگین دمای سالانه ۵ تا ۱۵ درجه سانتی گراد بوده و میزان بارندگی آن بین ۲۰۰ تا ۴۰۰ میلیمتر است.

بلندی از سطح دریا

منطقه شکار ممنوع کرکس شامل کوه معروف کرکس و منظومه ای از ارتفاعات پیرامون آن است که بلندترین آنها عبارتند از:

کرکس	۳۸۹۵
غلبه شاه	۳۴۹۳
لالیوان	۳۳۵۰
ارشد	۳۱۹۹
قلعه تاییین	۲۷۰۰
کمرسیاه	۳۶۳۰
زیرپل	۳۶۳۰
هشاش	۳۲۱۰
ریزنده	۲۹۸۰
کش قبله	۲۶۰۰

پیشینه حفاظت از منطقه

این منطقه از شهریور ماه سال ۱۳۷۱ تاکنون با عنوان «شکار ممنوع» تحت کنترل و نظارت سازمان حفاظت محیط زیست قرار گرفته است. مسؤولیت اصلی و مستقیم نظارت بر این منطقه به عهده اداره کل حفاظت محیط زیست اصفهان می باشد که بدین منظور یک واحد محیط بانی در شهر نطنز احداث شده است.

پوشش گیاهی

قله های کوهستان کرکس به علت ارتفاع زیادی که دارند تقریباً در نیمی از سال پوشیده از برف بوده و منبع اصلی چشمه‌های متعددی است که در دامنه‌های این کوهستان جریان دارند.

دامنه‌های کرکس به دلیل وجود منابع آب کافی و نیز اعتدال شرایط اقلیمی و رویش انواع گیاهان مرتعی، زینتی و تجاری در ردیف مراتع نسبتاً خوب منطقه و کشور است. پوشش گیاهی منطقه بیشتر شامل گیاهان بوته‌ای (انواع گندمیان، درمنه، گون، گیاهان دارویی و ...) و درختچه‌هایی است که به صورت پراکنده دیده می‌شود.

حیات وحش

موقعیت جغرافیایی و شرایط زیستی منطقه کرکس به گونه‌ای است که امکان وجود انواع جانوران وحشی اعم از خزندگان، پرندگان و پستاندارانی نظیر کل و بز، قوچ و میش وحشی، آهو، گراز (خوک وحشی)، گرگ، شغال، روباه، کفتار، گربه وحشی، پلنگ، تشی، پایکا (نوعی موش صحرائی که در ارتفاعات زیست می‌کند) و غیره در آن وجود دارد.

بر اساس گزارشهای موجود، هم اکنون مواردی از آنچه نام برده شد به ویژه کل و بز، قوچ و میش وحشی، گراز، گرگ و پایکا در منطقه قابل مشاهده و بررسی است. منطقه کرکس، در صورت حفاظت کامل از آن می‌تواند در شمار بهترین و مستعدترین مناطق حفاظت شده کشور قرار گرفته و بهترین نمونه‌های جانوران وحشی را برای استفاده پژوهشی و آموزشی عرضه نماید. هم اکنون دامنه‌های کرکس به ویژه دره‌های پردرخت آن محیط مساعدی برای تکثیر گراز شده است. در سالهای اخیر به لحاظ وجود جمعیت فزاینده گرازها خسارتها و هراس زیادی متوجه روستاییان منطقه شده بطوری که اداره کل حفاظت محیط زیست اصفهان ناگزیر گردیده از طریق صدور پروانه شکار برای اقلیتهای دینی و یا معدوم نمودن گرازها به کمک میرشکاران محلی، اقدام به تعدیل جمعیت این حیوان بنماید.

قابلیتهای منطقه

منطقه کرکس علاوه بر ارزشهای زیستی (بیولوژیک) به دلیل برخورداری از شرایط آب و هوایی مساعد و دامنه‌های سرسبز خود محل استقرار باغها و روستاهای خوش آب و هوایی است که تعدادی از آنها مانند ایبانه، هنجن، فریزهند، بیدهند، طامه و اوره برای دوستداران طبیعت ایران کاملاً آشنا و شناخته شده‌اند. این روستاها هر سال و در فصلهای بهار و تابستان پذیرای جمعیت زیادی هستند که از شهرستانهای کاشان و نطنز به دیگر نقاط کشور مهاجرت نموده و در آنجا سکونت گزیده‌اند. اینان هر سال در فرصتهای مناسب به شهر و دیار خود بازگشته و برای چندین روز و حتی چندین ماه از امکانات طبیعی محل استفاده می‌نمایند.

جاذبه‌های طبیعی و حتی انسانی منطقه کرکس به حدی است که حتی در سایر نقاط کشور نیز دوستداران خاص خود را دارد. روستای قدیمی ایبانه با موقعیت طبیعی چشم‌نواز و نیز معماری و فرهنگ منحصر به فرد خود از جمله دیدنی‌ترین نقاط کشور است که در یکی از زیباترین دره‌های واقع در دامنه کوهستان کرکس قرار دارد.

با توجه به قابلیت‌های یادشده، منطقه زیبا و کوهستانی کرکس در صورت مدیریت و حفاظت - به مفهوم واقعی آن - می‌تواند محل مناسبی برای انجام کارهای تحقیقاتی، آموزشی، فرهنگی و تفریحی باشد.

اهداف حفاظت از منطقه

منطقه کرکس با توجه به شرایط خاص جغرافیایی و زیستی موجود در آن از قابلیت‌های زیادی برای حفاظت از پوشش گیاهی و جانوری غنی و متنوع برخوردار است و بی‌توجهی به آن به ویژه از نظر انقراض گونه‌های جانوری می‌تواند جبران ناپذیر باشد.

بخشهایی از این منطقه به ویژه برخی دامنه‌های واقع در ارتفاعات بالای ۲۰۰۰ متر آن هم اکنون در شمار دست نخورده‌ترین مناطق طبیعی کشور است که تا این زمان به علت دشواری بودن دسترسی به آنها از دخالت‌های انسانی به دور مانده‌اند.

البته طی سالهای اخیر در نتیجه رونق فعالیت‌های معدنی در منطقه، جاده‌هایی در گوشه و کنار آن احداث گردیده که این جاده‌ها دسترسی برخی افراد و گروه‌های ناآشنا و بی‌علاقه به طبیعت را به منطقه ممکن ساخته یا خواهند ساخت. اساساً گسترش فعالیت‌های انسانی در مناطق طبیعی اعم از جنگلها، مراتع، دریاچه‌ها و نظایر آن با تخریب یا آلودگی برای این مناطق همراه است مگر آنکه این فعالیتها در چهارچوب قوانین صورت گرفته و از طریق برنامه‌های حفاظتی، کنترل و هدایت شوند.

منطقه کرکس نیز از این قاعده مستثنی نیست یعنی به موازات توسعه فعالیت‌های انسانی و نیز تخلقات ناشی از شکار یا چرای بی‌رویه در منطقه، توسعه امکانات حفاظتی آن اجتناب ناپذیر است.

فعالیت‌های انسانی در منطقه

قمصر، کاشان، نطنز، اردستان و میمه در زمره بزرگترین مراکز جمعیتی شهری واقع در دامنه‌های کوهستان کرکس قرار دارند. شهر کاشان مهمترین قطب اجتماعی و اقتصادی منطقه است که فعالیت غالب آن خدماتی و صنعتی است. سایر مراکز شهری صرف نظر از برخی فعالیت‌های کارگاهی و خدماتی موجود در آنها عمدتاً بافتی روستایی داشته و اقتصاد آنها مبتنی بر باغداری، دامداری و برخی فعالیت‌های کارگاهی و معدنی است.

کلام آخر اینکه در حال حاضر آنچه وضعیت و امنیت منطقه کرکس را تهدید می‌نماید در وهله نخست مربوط به فعالیت‌های معدنی و تخلقات ناشی از شکار غیر مجاز و در مرتبه بعد مربوط به تعلیف غیر مجاز و بوته‌کنی است.

فعالیت‌های معدنی، تعلیف و بوته‌کنی معمولاً توسط افراد بومی صورت گرفته و لیکن شکار غیر مجاز موضوعی است که هم از ناحیه افراد محلی و هم توسط افراد غیر بومی محیط زیست منطقه را تهدید می‌نماید.

حفاظت از منطقه کرکس نیز در وهله اول مستلزم شناسایی کامل منطقه و در مراحل بعدی، شناسایی عوامل تخریب و اجرای برنامه‌های حفاظت و کنترل است. در شرایط کنونی به نظر می‌رسد که تبدیل این منطقه به منطقه حفاظت شده راه را برای حفاظت کاملتر آن هموار سازد.

پناهگاه حیات وحش موته، :

پناهگاه حیات وحش «موته» در استان اصفهان بین عرض شمالی ۳۳ درجه و ۵۵ دقیقه تا ۳۳ درجه ۲۳ دقیقه طول شرقی ۵۰ درجه و ۲۱ دقیقه تا ۵۱ درجه و ۷ دقیقه واقع شده است. مساحت پناهگاه در حدود ۲۰۸۷۹ هکتار است.

پوشش گیاهی: قیج، بادام وحشی، کاروان کش، درمنه، تنگرس و انواع گون.

پستانداران: یوزپلنگ، کل و بز، قوچ و میش، آهو، پلنگ و گرگ. در این منطقه انواع پرندگان و جوندگان نیز وجود دارد.

تاریخچه:

پس از تشکیل کانون شکار ایران در سال ۱۳۴۳، محدوده‌ای با وسعت ۳۴۳۹۴۰ هکتار شامل دشتهای، ارتفاعات و مراتع، واقع در حوزه استحفاظی استانهای اصفهان و مرکزی به عنوان منطقه حفاظت شده موزه انتخاب و در سال ۱۳۴۶ با تشکیل سازمان شکاربانی و نظارت بر صید، به تصویب شورای عالی شکاربانی و نظارت بر صید آن زمان رسید. در سالهای پس از پیروزی انقلاب، سازمان حفاظت محیط زیست تغییراتی در حد و حدود منطقه داد و در تاریخ ۶۱/۶/۲۱ با مساحت حدود ۲۲۰۰۰۰ هکتار به منطقه حفاظت شده تبدیل گشت و سرانجام براساس مصوبه مورخ ۶۹/۱۲/۷ شورای عالی محیط زیست با همین وسعت به پناهگاه حیات وحش ارتقای سطح یافت. در هر پناهگاه حیات وحش، به منظور احیای وضعیت طبیعی این مناطق ۲۵ درصد از مساحت آن توسط سازمان حفاظت محیط زیست به عنوان محدوده امن تعیین و اعلام می‌گردد. در این محدوده‌ها ورود و چرای دام اهلی ممنوع است، ضمناً ورود اشخاص و ایجاد هرگونه تأسیسات بدون اخذ مجوز رسمی از سازمان حفاظت محیط زیست ممنوع خواهد بود. با توجه با توافقاتنامه‌ها و نقطه نظرات کارشناسی با رعایت مسائل اقتصادی و اجتماعی و فرهنگی مناطقی را در محلهای معروف به شور رباط ترک، شور آب باریک و سی کلفتی بدین منظور در نظر گرفته که جمعاً در حدود ۳۷۰۰۰ هکتار از کل اراضی پناهگاه بوده و قابل توسعه و افزایش تا سطح حدود ۴۴۰۰۰ هکتار می‌باشد.

توپوگرافی منطقه

محدوده پناهگاه حیات و وحش موزه از دو بخش دشتی و کوهستانی تشکیل شده که بلندترین ارتفاع آن از سطح دریا در حدود ۳۰۰۰ متر و حداقل ارتفاع در این منطقه ۱۹۰۰ متر می‌باشد. ارتفاعات موزه شامل دو رشته کوه است و فاصله بین این دو رشته کوهها را دشتهای جلگه‌ای و شوره‌زار تشکیل می‌دهد

خصوصیات آب و هوایی

این منطقه در تقسیمات آب و هوایی از آب و هوای نیمه بارانی و سرد تبعیت دارد. حداکثر بارندگی در سال ۳۵۰ میلیمتر و بیشترین بارندگی در فصل زمستان و بهار می‌باشد. درجه حرارت متوسط در دشتهای این منطقه ۳۹/۴ درجه سانتیگراد در تابستان و در سردترین ماههای سال به ۱۱/۵ تا ۵ درجه زیر صفر می‌رسد.

منابع آبی

بیش از ۲۵۰ منبع آبی اعم از چاه قدیمی، قنات و چشمه دائمی در موزه وجود دارد که بیش از ۱۵۰ واحد از این منابع را چشمه‌ها تشکیل می‌دهد از قبیل: چشمه سنجده، دستار، بید، دربند، شور، آب باریک، چشمه‌نیا، قلعه‌سیاه، ریز آب، جاجر می، قیقوجه، گزرتو، گل‌بیدک، رزبیده، دمه، سیکلفتی، مروارید و ... برای تأمین آب مورد نیاز وحوش در مناطق امن اقدام به ساخت آبشخورهای دست ساز در نقاط حساس اکولوژیک گردیده که منابع آبی آن چشمه‌ها و چاههای قدیمی است، که آب به وسیله لوله یا نصب تلمبه بادی به آنها هدایت می‌شود.

حیات وحش جانوری

این منطقه بهترین زیستگاه آهو در ایران است که برای رشد، تکثیر و جلوگیری از انقراض آهوها اختصاص یافته است. شرایط مساعد زیستی برای این گونه پستاندار در دشتهای و شوره‌زارهای منطقه توأم با حفاظت، ادامه زندگی را برای این حیوان زیبا هموار ساخته و به عنوان گونه جانوری شاخص منطقه از آن یاد می‌شود. وجود تپه ماهورها، تل‌ها و دشتهای کوهستانی در موزه امکان زندگی را برای گونه قوچ و میش و صخره‌ها و ارتفاعات صعب العبور، زیستگاه خوبی را برای ادامه حیات کل و بز پدید آورده است. انواع زیادی از گونه‌های پرندگان بومی و غیر بومی نیز در این منطقه وجود دارد از قبیل: کبک، تیهو، بلدرچین، هوبره و همچنین از خانواده‌های سار، کلاغ، سسک، دم جنبانک، عقاب، جغد، زنبورخوار، سپهره و سارگپه نیز گونه‌هایی وجود دارد. در زمان مهاجرت، پرندگان مهاجر بسیاری در این منطقه خصوصاً اطراف رودخانه شور و گزستانها توقف نموده و در این منطقه استراحت کوتاهی می‌کنند.

از خزندگان و خانواده مارمولکها می‌توان خانواده‌های جکو، آگاما و لاسرتا را نام برد. از مارهای سمی به مار جعفری، افعی، مار شاخ‌دار، از مارهای نیمه سمی به تیرمار، افعی پلنگی، پله مار و از مارهای غیر سمی به تسوله مار، مار قیطانی، مارگرگی و کورمار می‌توان اشاره کرد.

پوشش گیاهی:

بر اساس اطلاعات موجود در منطقه موته تا کنون بیش از ۳۰۰ گونه گیاهی مرتعی که ارزش علوفه‌ای، دارویی و صنعتی دارند شناسایی شده است. از نظر تیپ گیاهی قسمت اعظم پناهگاه حیات وحش موته مخصوصاً صافیها، تپه ماهورها و مناطق جلگه‌ای را جامعه درمنه و گون تشکیل می‌دهد که در فضای بین آنها گیاهان شور پسند و همچنین گیاهان خوش خوراک و دیگر نیز رویش دارند.

از درختان و درختچه‌های این منطقه می‌توان بادامک، بنه، تنگرس، قیچ، گز و انجیر را نام برد و از بوته‌های شاخص می‌توان به درمنه، جاز، انواع گون‌ها، فرفیون، کلاه میرحسن و ریش بز اشاره کرد.

پوشش گیاهی این منطقه از نوع ایران و تورانی است که با روش زهری جزء بخش ایران مرکزی و با روش دکتر جوانشیر جزو ایران و توران دشتی محسوب می‌شود. مطالعه و شناسایی گونه‌های جمع آوری شده از منطقه منجر به شناسایی ۴۷۸ گونه گیاهی از منطقه شده است.

به طور کلی پوشش گیاهی منطقه از نوع بوته زار بوده و از پوشش تک اشکوبی تشکیل می‌گردد. گونه غالب آن درمنه است که در دشتهای *Artemisia sieberii* و در ارتفاعات *A. aucherii* مشاهده می‌گردد.

گونه های شاخص گیاهی

دشتهای *Artemisia*, *Anabasis*:

کوهپایه ها و ارتفاعات *Acantholimon*:

مسیل ها *Pteropyrum*:

سخره ای *Amygdalus*:

زیستگاههای آسیب دیده *Carex*, *Noaea*, *Euphorbia*, *Scariola*:

فهرست منابع کتابخانه ای موجود در اداره حفاظت محیط زیست شاهین شهر و میمه

ردیف	نام کتاب	نویسنده	سال نشر
1	اکولوژی	محمد رضا اردکانی	1390
2	مجموعه مقالات همایش زاگرس مرکزی		1389
3	طرح ریزی زیست محیطی پناهگاه حیات وحش لندویل	هنریک مجنونیان - حمید گشتاسب میگونی	1382
4	نوید توسعه		
5	آموزش برای یک آینده پایدار		1379
6	منابع تجدیدپذیر و توسعه پایدار	دکتر علی یخکشی	1387
7	راهنمای زیست محیطی توسعه پایدار کوهستان	هنریک مجنونیان - محمد دانش	1387
8	زمین شیمی زیست محیطی فلزات بالقوه سمی	فرد ریک زیگل	1387
9	مناطق حفاظت شده ساحلی-دریایی	هنر یک مجنونیان	1381
10	کتاب سبز	فیروزه سعادت	1388
11	حفاظت محیط زیست کوهستان	هنر یک مجنونیان	1386
12	ارزیابی اثرات زیست محیطی	پگاه امیر دیوانی	1384
13	راهنمای تالاب های ایرانی	مهندس مسعود باقر زاده کریمی	1386
14	درباره جغرافیای انسانی و طبیعی روستای ابیانه	محمد تقی معمنیان	1386
15	پارک ها برای زندگی	هنر یک مجنونیان	1380
16	مقدمه ای بر اکولوژی رفتار	وهاب زاده	1389
17	اکولوژی		1390
18	دل در هوای پارک	سحر صعود	1380
19	کتاب شناسی توصیفی مشارکت های مردمی	فاطمه سلطانی	1383
20	گزارش ملی توسعه پایدار		1381
21	گزارش اجلاس جهانی توسعه پایدار	شیده عطری	1382
22	شهری ناشناخته در حاشیه کویر	محمد تقی معمنیان	1386
23	الودگی محیط زیست		1390
24	اسلام و محیط زیست	حجت الاسلام عباس رحیمیان	1396
25	مبانی محیط زیست	کنت وات	1389

1382	فروغ کاظمی	دانش زیست محیطی زنان برای توسعه پایدار	26
1387	گریم کلهر	دستور عمل های مناطق حفاظت شده دریایی	27
1379	ژیلا مهدی اقاوی	منطقه حفاظت شده جهان نما	29
1387	فرید مر	واژه نامه محیط زیست	30
1387	دکتر احمد زواره ای	پالئونولوژی	31
1386	فیلیپ کرنی وتری روبرتس	پالایش خاک واب الوده به افت کش ها	32
1382	دکتر داریوش کریمی	توسعه پایدار	33
1387	سید مهدی نبیان	عکس فنون برداری از حیات وحش	34
1382	دانیل بوتکین	شناخت محیط زیست	35
1387	پرفسور پل ایگلز	گردشگری پایدار در مناطق حفاظت شده	36
1383	معاونت محیط زیست انسانی	کارنامه زیست محیطی دولت	37
1387	سالی مورگان-	بچه ها ومهارت های زندگی ۱۰-	38
1387	عاطفه سلیمانی	بچه ها ومهارت های زندگی ۴۶	39
1383	فاطمه ارتا	دانستنی های زیست محیطی ویژه کودکان ۴	40
1383	سالی مورگان-	بچه ها وحفظ محیط زیست ۶۲	41
1385	شارون دالگیش	نوجوانان وحفظ محیط زیست	42
1387	پاول شاورز	بچه ها وحفظ محیط زیست ۵۲	43
1381	محمد رضا هراتی	بچه ها وحفظ محیط زیست ۴۷	44
1386	هنر یک مجنونیان	راهنمای ارزیابی پیامدهای توسعه بخشی. اثری بر محیط زیست	45
1387	ژان بلیک	علوم محیطی-	46
1382	نادر شکوفه	حفاظت محیط زیست درمعادن	47
1382	کودکان جهان	ماموریت نجات کره زمین	48
1382		مجموعه شش جلدی دانستیهای زیست محیطی	49
1386	دکتربرهان ریاضی	راهنمای احیای دریاچه های کم عمق تغذیه گرا	50
1388	احمدرضا لاهیجان زاده	باران اسیدی	51
1388		مدیریت پسماند	52
1387	احمدرضا لاهیجان زاده	مدیریت سبز	53
1389	احمدرضا لاهیجان زاده	معرفی مناطق تحت مدیریت	54
1388	احمدرضا لاهیجان زاده	الودگی هوا وراهکار های کاهش ان	55
1387	-	مصرف بهینه وفناوریهای سبز	56

1384		محیط بانان	57
	مهندس فاطمه یار احمدی	مجموعه دانستنی های زیست محیطی	58
1384		کشاورزی و تنوع زیستی	59
1386	لیندا دیکسن	سیاره زمین	60
1384	کیت گیلت	اکولوژی ۴	61
1386	کیت گیلت	حفاظت از محیط زیست	62
1384	فاطمه ارتا	آشنایی با هوای پاک ۱	63
1387	ژیلا مهدی آقایی	آشنایی با آب	64
1387	آرش یوسفی	آشنایی با تنوع زیستی	65
	محمود مقیمی	اکوسیستم های ساحلی و دریایی استان بوشهر	66
		دایرة المعارف محیط زیست	67
1384	جمشید منصوری	کاربرد مفهوم ذخیره گاه های زیست کره در مناطق ساحلی-دریایی	68
1387		برنامه جامع آموزش همگانی محیط زیست	69
1383	دکتر مهناز مظاهری اسدی	ایمنی زیستی برای همه	70
1382	خانوم دکتر کی میلتن	بسوی اقلیم عاطفه	71
1383	دکتر سید هادی خاتمی	کلید شناسایی و حساسیت به آلودگی	72
1383	جان بن سن	اخلاق زیست محیطی {جلد دوم}	73
1381	آلن وینفیلد	شیمی محیط زیست	74
1380	مایکل کینگ	اقیانوس ها و نواهی ساحلی	75
1387	رزی هارلو	حفظ محیط زیست	76
1387		بچه ها و حفظ محیط زیست ۴۸	77
1389		موزه تنوع زیستی	78
1382	دکتر مینو دبیری	آلاینده های آلی	79
	سیاوش شایان	آموختن برای زیستن ۱	80
	سیاوش شایان	آموختن برای زیستن ۲	81
	سیاوش شایان	آموختن برای زیستن ۳	82
	سیاوش شایان	آموختن برای زیستن ۴	83
1390		فصل نامه علمی محیط زیست	84
1383		آثار زیست محیطی جنگ در عراق	85

	مهندس فاطمه یارا احمدی	مجموعه دانستنی های زیست محیطی	86
1382	دکتر سید هادی خاتمی	آزمونهای آماری در علوم زیست محیطی	87
1387	دکتر احمد زواره ای	پالونولوژی	88
1387	دکتر فاطمه واعظ جوادی	ماکروفسیل های گیاهی ایران	89
1384		صدای محیط	90
1381	صادق خالق زاده بیگ	نمایه ها و کاربرد آنها در شناسایی پستانداران	91
1380		راهکار های توسعه بهینه زیست محیطی در گردشگری	92
1387	دکتر بهروز بهروزی راد	فرهنگ پرندگان آبی خلیج فارس و دریای عمان	93
	روی ا.گلانت	شگفتیهای تنوع زیستی	94
1381	دکتر سید هادی خاتمی	مقدمه ای بر اکولوژی آبهای زیر زمینی	95
1379		اقتصاد در تنگنای اکولوژی	96
1387	هنر یک مجنونیان	مدیریت زیست محیطی کوهستان	97
1382	حبیب ا...نجاری	تالاب بین المللی گاو خونی اصفهان	98
1384	حسین نصیری	توسعه و توسعه ی پایدار	99
1382		مناطق حفاظت شده و توسعه پایدار	100
1390	منصور عطاردی	پارک ملی و منطقه ی حفاظت شده	101
1389	فرهاد هدایت زاده	دیدگاه امام خمینی درباره جایگاه زن	102
1390	زینب هاشمی	طبیعت در قرآن	103
1388	راشل کارسون	بهار خاموش	104
1390	محسن قرائتی	دقایقی با قرآن	105
1387	پرفسور دکتر علی یخکشی	منابع تجدیدپذیر و توسعه پایدار	106
1383		دولت سبز	107
1379	یونسکو	آموزش برای یک آینده پایدار	108
1381		محیط زیست	109
1390	دکتر مجید مخدوم	شالوده آمایش سرزمین	110
1389	دکتر مینو دبیری	آلودگی محیط زیست	111
1389	دکتر گرام کالی. و دکتر آنتونی سینکلایر	بوم شناسی و مدیریت حیات وحش	112